

DIN ACTIVITATEA SEMINARULUI DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN” AL UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI

Seminarul de arheologie „Vasile Pârvan” a fost înființat în anul 1997, prin decizia nr. 1 621 a Rectorului Universității din București. Se relua astfel la Facultatea de Istorie, după o întrerupere de peste jumătate de secol, tradiția învățământului special de arheologie într-un cadru instituțional propriu. În condițiile în care arheologia nu apare nici în lista specializărilor universitare, nici în nomenclatorul profesiunilor din România, în condițiile în care nici la universitatea bucureșteană, nici la vreo altă universitate din țară, nu există un *modul* de sine stătător, complet, de studiu arheologic, apariția Seminarului și apoi, în anii 2001-2002, finanțarea sa generoasă prin Grantul C.N.C.S.I.S. D-191 au reprezentat evenimente fericite. În rândurile de față ne propunem să facem un succint bilanț al activității noastre din acești ultimi ani, al realizărilor, dar și al dificultăților ce își așteaptă încă rezolvarea.

În fundamentarea proiectului *Program complex de formare și cercetare în arheologie, muzeologie și protecția patrimoniului arheologic*, ce avea să fie promovat printr-un grant finanțat de Guvernul României și de Banca Mondială, în valoare de 100 000 USD, am pornit de la convingerea că formarea de arheologi cu o calificare multilaterală, teoretică și practică, răspunde unei reale necesități naționale. Ea se reflecta, atunci ca și astăzi, în oferta de locuri de muncă de strictă specialitate în institutele Academiei Române, universități, muzee de istorie și arheologie, serviciile centrale sau locale de patrimoniu și protecția monumentelor arheologice, în ultima vreme chiar în firmele arheologice private angajate în săpăturile arheologice preventive și de salvare. În același timp, am arătat că proiectul răspundea nevoii de aliniere la standardele europene, permițând absolvenților noștri să poată face față exigențelor studiilor doctorale și post-doctorale în universitățile străine de prestigiu. Pe de altă parte, Universitatea din București putea să devină mai atractivă pentru studenții străini, masteranzi sau doctoranzi, care ar dori să se specializeze, la fața locului, efectuând cercetări pe teme din arheologia spațiului românesc și sud-est-european. În fapt, concret, porneam de la ideea că, actualmente, singura cale pentru o temeinică specializare în acest domeniu și în disciplinele conexe rămâne aceea a programelor de masterat și doctorat, desfășurate în cadrul unei structuri organizatorice permanente. Seminarul de Arheologie era chemat să răspundă acestui deziderat.

Începând cu anul universitar 2001–2002 urma chiar să se treacă de la un program de masterat comun cu *istoria antică* la un masterat separat în specialitatea **Arheologie**, cu durata de 3 semestre, care să antreneze simultan între 10 și 20 masteranzi. Din păcate, exact în anul în care grantul D-191 ne asigura o finanțare solidă pentru echipamente, publicații, mobilități etc., acest lucru a devenit imposibil din cauza limitării numărului de locuri de studiu, respectiv de masterate din Facultatea de Istorie. Astfel, s-a rămas la formula anterioară (grupă comună istorie-arheologie), care, deși prelungită la 4 semestre, limitează la un nivel mult sub cel necesar oferta noastră de cursuri și seminarii speciale de arheologie.

În perioada analizată, profesorii titulari, împreună cu cadrele didactice asociate – cercetători la Institutul de Arheologie al Academiei Române – au dirijat un număr de peste 40 de teze de doctorat, aflate în etape diferite de realizare. Unele dintre ele au fost între timp finalizate. Îndrumarea doctoranzilor se desfășoară la nivel individual, *face to face*, dar Seminarul a găsit și alte căi și mijloace de a satisface nevoile pregătirii lor de strictă specialitate (deplasări în țară și străinătate, cursuri ale unor profesori străini, folosirea bibliotecii, acces la internet etc.).

Biblioteca Seminarului de Arheologie „Vasile Pârvan”.

În prezent, Seminarul de Arheologie pune la dispoziția studenților, masteranzilor și doctoranzilor biblioteca proprie, care a luat naștere o dată cu Seminarul, prin donația familiei eminentului arheolog Sebastian Morintz, plecat dintre noi în anul 1997. Ulterior, fondul acestei biblioteci a sporit considerabil prin donațiile făcute de numeroase instituții de profil din țară și străinătate, precum Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, Institutul Român de Tracologie, institutele și catedrele universitare din Iași, Cluj, Timișoara, Târgoviște, Muzeul Național de Istorie și Muzeul Municipiului București, muzeele din Alba Iulia, Bacău, Brașov, Brăila, Buzău, Călărași, Cluj, Constanța, Craiova, Deva, Giurgiu, Piatra Neamț, Pitești, Ploiești, Reșița, Sf. Gheorghe, Tg. Jiu, Timișoara, Tulcea, Vaslui, Ministerul Culturii – Serviciul Arheologie și CIMEC, *Institut für Prähistorische Archäologie* din Berlin, Muzeul de Preistorie din Frankfurt/Main ș.a. Tuturor acestor instituții, dar și numeroșilor donatori individuali, de la studenți la profesori, cercetători și muzeografi, le datorăm cele mai călduroase mulțumiri. În chip special trebuie aici menționată generoasa donație a prof. dr. Walter Meier-Arendt (Frankfurt), care a adăruit recent Seminarului întreaga sa bibliotecă de specialitate, mai ouțin publicațiile românești destinate a înzestra Universitatea din Budapesta. În acest context trebuie amintite, cu recunoștință, și donațiile făcute de familiile regretaților noștri colegi Ligia Bârză și Lucian Roșu. În anii 2001–2002 prin comenzi făcute în țară și mai ales în străinătate (în valoare de cca 9 500 USD) biblioteca Seminarului a crescut cu circa 230 cărți și reviste, recent apărute. Au fost achiziționate în special manuale practice, enciclopedii și atlase, lucrări privind istoria, teoria și metodele arheologiei, cărți de sinteză pe marile epoci și domenii ale arheologiei pre- și protoistorice, arheologiei clasice și celei medievale, periodice și serii care lipsesc din alte biblioteci bucureștene (de ex. *Archaeologia Homerica*, *Archaeologia Bulgarica*). La acestea se adaugă alte peste 200 publicații primite, în același interval, ca donație sau în schimb. Se remarcă îndeosebi generoasa donație a

Fundației Alexander von Humboldt (Bonn), grație căreia biblioteca Seminarului a intrat în posesia primelor 20 de volume din *Hoops Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, fiind astfel singura bibliotecă publică din România care posedă acest valoros lexicon.

Lucrările workshop-ului din aprilie 2002.

Seminarul asigură membrilor săi – cadre didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi – folosirea echipamentului de calcul achiziționat prin grant (4 computere și aparatura complementară: scanere și imprimante), respectiv accesul la bazele de date arheologice computerizate (în particular bibliografiile *Dyabola* pe CD-ROM și prin internet). A fost, de asemenea, achiziționată și folosită încă de la început aparatura de proiecție indispensabilă pentru desfășurarea procesului didactic: epidiascop, retroproiector, ecran; ulterior, în primăvara 2002, s-a mai adăugat și un proiector multimedia NEC. În plus, pentru înregistrarea monumentelor, săpăturilor și situațiilor arheologice din teren Seminarul a fost dotat cu două camere foto digitale Canon, un camcorder (cameră video digitală), de asemenea marca Canon, și un aparat GPS.

În încercarea de a diversifica și îmbunătăți oferta didactică de arheologie, Seminarul a apelat la câțiva profesori invitați din străinătate. În cadrul proiectului au ținut „pachete” de prelegeri dr. Nikolaus Boroffka (Institutul Arheologic German, Berlin) despre complexul cultural eneolitic Cucuteni-Tripolie (decembrie 2001), conf.dr. Tudor Arnăut (Universitatea de Stat, Chișinău), despre arheologia spațiului dintre Prut și Nipru în sec. VIII a.Chr.–IV p.Chr. (ianuarie 2002), dr. Tudor Soroceanu (Freie Universität Berlin) despre obiceiuri de depunere în preistorie, exemplificate prin depozitele de bronzuri (martie 2002) și prof.dr. Falko Daim (Universitatea din Viena) despre probleme de metodologie arheologică aplicate la studiul epocii migrațiilor în Europa Centrală.

În același context, s-au înscris și eforturile depuse de colectivul Seminarului de Arheologie în vederea organizării unui *workshop* internațional pe tema „*Învățământul superior arheologic în vestul și estul Europei*”. La lucrările acestuia, în zilele de 25–28 aprilie 2002, au participat profesorii B. Hänsel (Berlin), O.H. Urban (Viena), A. Harding (Durham), T. Makiewicz (Poznan), M. Guștin

(Ljubljana), M. Milinković (Belgrad) și I.T. Niculiță (Chișinău), precum și cadre universitare din țară: A. László, N. Ursulescu și O. Bounegru (Iași), M. Bărbulescu (Cluj), Doina Benea (Timișoara), M. Cărciumaru (Târgoviște). Au participat membrii Seminarului nostru, invitați de la Institutul de Arheologie al Academiei Române și de la Muzeul Național de Istorie, doctoranzi și masteranzi. Colocviul a prilejuit un rodnic schimb de informații și de experiență, o evaluare a problemelor actuale și a direcțiilor de dezvoltare a învățământului arheologic în perspectiva integrării europene. Este, după știința noastră primul colocviu cu această tematică organizat în Europa. *Declarația participanților*, cerând o adevărată reformare a acestui învățământ în țara noastră, printr-o adaptare rapidă la standardele europene, a fost înaintată Rectorului Universității din București, prof. Ioan Mihăilescu.

Unul din scopurile principale urmărite de proiectul nostru a fost sporirea mobilității, prin finanțarea călătoriilor de documentare și studiu, precum și sprijinirea participării la reuniuni științifice interne și internaționale. Astfel, în cursul anilor 2001–2002, folosind mijloacele bănești repartizate prin grant, membrii Seminarului – profesori și, mai ales, numeroși masteranzi și doctoranzi – au vizitat numeroase muzee din țară (Bacău, Roman, P. Neamț, Iași, Vaslui, Tecuci, Focșani, Buzău, Brăila, Constanța, Mangalia, Tulcea, Craiova, T. Severin, Tg. Jiu, Sibiu, Alba Iulia, Cluj, Zalău), pentru adunarea materialului documentar legat de tema proprie de cercetare, și au luat parte la Sesiunile Naționale de Rapoarte Arheologice de la Suceava (2001) și Buziaș (2002). În total s-au efectuat 43 de astfel de deplasări. Din aceleași fonduri au fost suportate cheltuielile de deplasare pentru participarea mai multora dintre ei la campaniile de săpături arheologice din 2001–2002, pe șantierele de la Zimnicea, Năieni, Cârломănești, T. Severin, Bistreț–Cârna, Giurgiu, Babadag.

De asemenea, din mijloacele grantului, în anii 2001–2002 au fost acordate 23 burse de câte 4–6 săptămâni la universitățile din Berlin, Bochum, Köln, Erlangen, Paris, Lille, Leiden, Chișinău, precum și la Accademia di Romania din Roma. De aceste burse au beneficiat 12 masteranzi și 11 doctoranzi, care au avut, cei mai mulți pentru întâia oară, posibilitatea să viziteze institute universitare și muzee din străinătate, să lucreze în biblioteci bogate și bine organizate, să cunoască personalități de seamă ale științei arheologice, precum profesorii B. Hänsel, V. von Graeve, Th. Fischer, K. Reisch, O. Büchschütz, M. Lichardus ș.a.

Din fondurile de mobilitate externă au fost finanțate și 10 sejururi mai scurte, de 2–3 săptămâni, de documentare în Bulgaria, Ungaria, Austria, Slovenia, Germania și Franța, efectuate de trei doctoranzi și cinci cadre didactice. De asemenea, din mijloacele grantului a putut fi asigurată participarea la câteva importante congrese internaționale, precum al XIV-lea Congres Internațional de Științe Pre- și Protoistorice, Liège, 1–9 sept. 2001 (M. Babeș), al XX-lea Congres Internațional de Studii Bizantine, Paris, 18–26 aug. 2001 (Al. Barnea și Al. Madgearu) și al II-lea Congres Internațional cu privire la Antichitățile Mării Negre, Ankara, 2–9 sept. 2001 (Al. Avram). Cu ocazia congresului de la Liège, M. Babeș a fost ales membru al Comitetului Executiv al U.I.S.P.P. iar A. László a devenit membru al Consiliului Permanent.

Ca o realizare demnă de reținut a Seminarului de Arheologie în perioada la care se referă această dare de seamă trebuie amintită publicarea următoarelor trei volume:

- Constantin C. Petolescu, *Epigrafiă latină*, București, Editura Ars Docendi, 2001, 271 p.+ 8 pl.
- Constantin C. Petolescu, *Auxilia Daciae*, București, Editura Ars Docendi, 2002, 195 p.
- Florin Petrescu, *Repertoriul monumentelor arheologice de tip Sântana de Mureș-Cerneahov de pe teritoriul României*, București, Editura Ars Docendi, 2002, 325 p.+ 6 pl. și 3 hărți.

Cărțile citate, de o incontestabilă valoare științifică și didactică, sunt de fapt rezultate ale muncii depuse de autorii lor în anii anteriori, este însă un motiv de satisfacție faptul că prin folosirea fondurilor puse la dispoziție prin Grantul D-191 ele au putut vedea lumina tiparului.

Despre rezultate științifice majore care au fost efectiv obținute și valorificate în scurta perioadă de derulare a grantului nu poate fi vorba. Trebuie totuși menționate cercetările de teren, concentrate tematic în principal pe studiul antichității geto-dace (Zimnicea, Cârломănești, Popești) și al celei

greco-romane (Histria, Tropaeum Traiani, Jidava). Săpăturile arheologice conduse de membri ai colectivului proiectului, cu participarea unui număr semnificativ de studenți, masteranzi și doctoranzi, au fost finanțate în proporții diferite de către Academia Română, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Culturii și Cultelor, precum și de muzeele din Alexandria, Buzău, Constanța și Giurgiu. Descoperirile făcute au fost consemnate și supuse unei analize preliminare în cadrul rapoartelor tehnice de săpături, depuse la Ministerul Culturii, și al rapoartelor preliminare prezentate în cadrul Sesiunilor Naționale din mai 2002, de la Buziaș, și din iunie 2003, de la Covasna. El au fost semnalate, într-o formă sumară, în volumele respective din seria *Cronica cercetărilor arheologice din România*, editată de Serviciul Arheologie al Ministerului Culturii și Cultelor.

Placa comemorativă dezvelită la aniversarea a 125 de ani de învățământ arheologic la Universitatea din București.

Cum credem că a reieșit cu claritate din acest raport, rezultatele obținute până acum de Seminarul de Arheologie sunt în bună măsură rezultatul bunei cooperări cu alte instituții pe plan național și internațional. Pe primul loc se situează colaborarea strânsă cu Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, implicând în egală măsură cercetarea și formarea noilor cadre științifice; ea include organizarea în comun a cercetărilor de teren, în cadrul cărora adesea se realizează practica arheologică a studenților, folosirea bibliotecii, a bazei documentare și colecțiilor Institutului în scopul realizării lucrărilor de masterat și doctorat, în sfârșit chiar organizarea și desfășurarea doctoratelor. Un factor favorizant al acestei bune cooperări îl constituie faptul că profesorii A.Vulpe, Al. Barnea, C.C.Petolescu și M. Babeș, „migrați” la Universitate după 1989, au continuat să lucreze și în Institut, în timp ce mai mulți cercetători din același institut, precum Al. Suceveanu, M. Mărgineanu-Cârstoiu, R. Harhoiu, Gh.Al. Niculescu, Em. Alexandrescu au ținut cursuri și seminarii și au îndrumat teze de licență, masterat sau doctorat în calitate de cadre didactice asociate.

Am menționat deja unele dintre colaborările noastre internaționale, legate de primirea bursierilor noștri (masteranzi și doctoranzi) la o serie de universități din Germania, Franța, Olanda și

Rep. Moldova. Am menționat, de asemenea, cursurile ținute la București de profesori invitați de la Berlin, Viena și Chișinău, precum participarea semnificativă a unor asemenea specialiști la *workshop*-ul din aprilie 2002. În aceeași perioadă a demarat și proiectul internațional *Lexikon zur Keltischen Archäologie*, care se desfășoară sub egida Academiei Austriece de Științe. Acest important instrument de lucru va cuprinde cca 2000 de voci, la redactarea cărora participă aproximativ 100 de autori din mai multe țări europene, și va fi publicat în ediții paralele, germană și franceză. Colectivul românesc, coordonat de M. Babeș, cuprinde și alți membri ai Seminarului (M. Arsenescu, L. Voinescu), precum și colaboratori de la alte instituții din București (V.V. Zirra, Th. Isvoranu), Cluj (A. Rustoiu), Năsăud (L. Vaida), Timișoara (Fl. Medeleț).

Încheierea Grantului C.N.C.S.I.S. D-191 în septembrie 2002 nu a însemnat, desigur, abandonarea programului nostru de perfecționare a formării universitare în domeniul arheologiei. În ciuda dificultăților și a multor incertitudini generate de iminenta reformare a învățământului superior pe calea trasată de declarațiile europene de la Bologna și Berlin, Seminarul de Arheologie „Vasile Pârvan” își propune să rămână un reper stabil în peisajul arheologiei românești, un loc unde – în epoca universităților de masă – să se continue tradiția formării unei elite științifice dedicate arheologiei. A fost o coincidență semnificativă faptul că în toamna aceluiași an 2002 s-au împlinit 125 de ani de la inaugurarea primei catedre de arheologie a Universității din București și, totodată, 75 de ani de la înființarea catedrei de arheologie preistorică și a Seminarului de Arheologie Preistorică. Cu această ocazie a fost organizată o reuniune festivă și, din ultimii bani ai grantului, pe clădirea Universității a fost instalată o placă în memoria primului profesor român de arheologie, Alexandru I. Odobescu.

Mircea B a b e ș

Universitatea din București
Seminarul de Arheologie „Vasile Pârvan”
Bd. Regina Elisabeta 4-12
RO-030 018 București
mirceababes@hotmail.com

Echipa de grant: prof.dr. Mircea Babeș, directorul Seminarului și al Grantului D-191, prof.dr. Alexandru Vulpe, membru corespondent al Academiei Române, prof.dr. Alexandru Barnea, prof.dr. Constantin C. Petolescu, prof.dr. Alexandru Avram, prof.dr. Miron Ciho, conf.dr. Antal Lukács, lect.dr. Monica Chicideanu-Șandor, lect. Carol Căpiță, lect.dr. Ioan Opreș, asist. Margareta Arsenescu (Facultatea de Istorie); prof. asociat dr.cerc.pr. I Alexandru Suceveanu, dr. cerc.pr. II Gheorghe Al. Niculescu, cerc.pr. III Emilian Alexandrescu (Institutul de Arheologie); dr. Alexandru Madgearu (Institutul de Studii de Apărare și Istorie Militară). **Masteranzi și doctoranzi:** Irina Achim, Sorin Ailincăi, Radu Băjenaru, Adela Băltăc, Iulian Bărzescu, Adina Boroneanț, Adrian Doboș, Alexandru Dragoman, Mădălina Firicel, Despina Gugu, Florian Matei-Popescu, Dragoș Măndescu, Cătălin Nicolae, Florina Panait, Adriana Panaite, Anca Popescu, Ion Pătrașcu, Gabriel Popescu, Dorin Sârbu, Mihaela Simion, Daniel Spănu, Bogdan Șandric, Adina Știrbulescu, Laura Voinescu, Alexandra Țârlea.